

นวัตกรรมราชทัณฑ์

ตอน เรือนจำโปรตุเกสกับนวัตกรรมเชิงป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม

วินัย เจริญเฉลิมศักดิ์ นบ. นม.

นวัตกรรมเชิงป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมหรือโปรแกรมหนึ่งวัน ในเรือนจำ เป็นโปรแกรมการพัฒนาความร่วมมือ ระหว่างคณะกรรมการเรือนจำของโปรตุเกส ศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมเรือนจำ และกองทุนชุมชนเท่าเทียม ข้อมูลจากรายงานในเว็บไซต์ <http://www.pgisp.info/> พบว่า โปรแกรมหนึ่งวันในเรือนจำ ได้รับรางวัลที่สาม ด้านบริการ เพื่อประชาชน สำหรับ Best Practices ในภาครัฐ รางวัลดังกล่าวจัดโดยวารสารเศรษฐกิจ คีลอยท์ สถาบันการบริหารแห่งชาติ (INA) มูลนิธิอเมริกันพัฒนา ลูโซ (แพลด) และ ไฮสนอที่เซี่ยส รุ่นที่ 5 ปี 2007 โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ โดยสังเขป ดังนี้

➤ วัตถุประสงค์

เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรือนจำ แก่เยาวชน ระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในเรือนจำ สภาพความเป็นอยู่ ทุกข์ สุข ของนักโทษ เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงผลของการกระทำผิด หรือการพลั้งพลาดกระทำผิด ที่ต้องทนทุกข์กับการถูกคุมขัง และขาดอิสรภาพในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เยาวชนเห็นความสำคัญ ในการควบคุมตนเอง รู้จักรับผิดชอบตนเอง และเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม โดยมีโรงเรียน สถาบันประกันสังคม เอ็นจีโอ และองค์กรอื่นๆ เป็นผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณ

➤ วิธีดำเนินการ

ประกอบด้วย การดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

- **การประชุมเบื้องต้น** เป็นการประชุมชี้แจง เตรียมการ ชักซ้อมทำความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

- **ขั้นตอนการดำเนินงาน** ประกอบด้วยสาระสำคัญ ที่ต้องการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำความเข้าใจ 3 ประการ คือ

- **เสรีภาพส่วนตัว** เป็นการเปิดโอกาสให้คนหนุ่มสาวมีส่วนร่วมในประสบการณ์จำลองในสภาพแวดล้อมเรือนจำ ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาเข้าใจ และ ตระหนักถึงการถูกสิทธิรอนเสรีภาพว่าเป็นอย่างไร รู้แง่มุมของชีวิตในเรือนจำจากมุมมองของผู้ต้องขัง ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่เรือนจำ

- **การควบคุมตนเอง** เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ต้องขังถึงผลจากการปฏิบัติ การละเลยไม่ปฏิบัติตามให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย การขาดการควบคุมตนเอง และ การเชิญผู้ต้องขังเข้าร่วมแสดงให้เห็นถึงผลจากการละเลยโดยผู้ต้องขังจะถูกซักถาม การแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัว การตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในคดี การตระหนักถึงผลกระทบต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม การถูกสิทธิรอนเสรีภาพ ความรู้สึกเสียใจ ความรับผิดชอบ ในการชดเชยเหยื่อ และทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงในชีวิตภายหลังการถูกลงโทษ คือ กลยุทธ์เพื่อป้องกันอาชญากรรม

- **ประกาศอนาคตของผู้เข้าร่วมกิจกรรม** การนำประสบการณ์และสะท้อนให้เห็นถึงอนาคต ความต้องการ ในชีวิตของผู้เข้าร่วมกิจกรรม การอภิปรายจะมุ่งเน้นประสบการณ์ของคนหนุ่มสาวในช่วงเวลาหนึ่งวันในเรือนจำ การเชิญชวนให้สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองส่วนตัว อุดมคติ และอนาคตของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จบลงด้วยการเขียนเอกสาร ชื่อ “ฉันประกาศอนาคตของฉัน” เป้าหมาย คือ การผ่านความคิดที่ว่าในอนาคตจะถูกสร้างขึ้น และเราจะต้องรับผิดชอบต่อวิธีที่เราดำเนินชีวิตของเรา ถึงแม้ว่าบนเส้นทางชีวิตจะมีปัจจัยลบลหลายอย่างที่ทำได้ผ่านความยากลำบาก แต่ความคิดพื้นฐานที่ต้องจำ คือ เราเพียงแต่ทำในสิ่งที่กฎหมายไม่ได้ห้าม เราจะใช้ทางเลือกอื่น ๆ สำหรับวิธีที่ปลอดภัย และ มีความรับผิดชอบ นอกจากนั้น ยังมีกระบวนการอื่นๆ ในขั้นตอนที่สาม เช่น

- **การประเมินผล** การประเมินผล จากความคาดหวังที่จุดเริ่มต้นของโครงการ การประเมินผลในตอนท้ายของโครงการ และรายงานการประเมินผลต่อองค์กรสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

- **ตัวชี้วัด** จำนวนครั้งในการดำเนินงานตามโครงการ / จำนวนคนหนุ่มสาวที่เข้าร่วมกิจกรรม / ระดับของปฏิบัติการและคำประกาศอนาคต (ผลการประเมินผลจากแบบสอบถามที่ใช้กับคนหนุ่มสาวในตอนท้ายของโครงการ)
- **การเปิดเผยข้อมูล** ตัวชี้วัดที่แสดงและผลการดำเนินงาน ฯลฯ

พิธีลงนามในพิธีสารภายใต้โครงการหนึ่งวันในเรือนจำ

➤ **โดยสรุป** นวัตกรรมเชิงป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ตาม โปรแกรมหนึ่งวันในเรือนจำของเรือนจำประเทศโปรตุเกส มีลักษณะเป็นนวัตกรรมเชิงป้องกันสังคมให้ปลอดภัยก่อนที่เกิดอาชญากรรมตามทฤษฎี Theory of Defense หรือ เป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตามทฤษฎีอาญาว่าด้วยการลงโทษ Deterrence Theory อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรม ที่จะช่วยให้ไม่ต้องมีคดีความรกรงศาล หรือผู้ต้องขังในเรือนจำ สามารถช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐที่ต้องใช้ในกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ ทนายความ) ในกรณีของเรือนจำไทยได้เคยมีการทำโครงการนักเรียนเยี่ยมคุก ซึ่งเป็นโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ไม่ยังพบข้อมูลว่ามีการจัดเก็บข้อมูลสถิติ การประเมินผลของโครงการ หรือ การรายงาน จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจักได้รวบรวมข้อมูลสถิติ การจัดทำรายงาน และการติดตามประเมินผลของโครงการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปกป้องสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมต่อไป

.....

หมายเหตุ บทความ เรือนจำโปรตุเกสกับนวัตกรรมเชิงป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม หรือ โปรแกรมหนึ่งวันในเรือนจำ โดยวินัย เจริญเฉลิมศักดิ์ ลงพิมพ์ในวารสารราชทัณฑ์ ฉบับที่ 1 ปีที่ 61 พ.ศ. 2556

